

H 4831. E.R.M. Pm. N 1010-19.

2563.

**Nialikkud
ello - luggud**

mis

laulude modi

armlsa Marahwale on üslespandud.

REV. J. A. ...
Kirkkusekirjuri
Anderssoni koda

1874

1983. R.M. D. 07010-11

Stalinski

Ennast

1958

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

26474

Mis on muld?

Kui sa küsivad: „Mis on muld?“

Koostan: Kallim weel, kui kuld!

Sest, kui wihma annab pilli,

Kaswab mulla pües willi:

Kaswab roheto, kaswab puid,

Kuida nâme, igga suid.

Ellad wannaks ja sa sõid

Leiba, lihha, raswa, woid,

Mis se Ma ehk muld sull' annud,

Kuidas isse hole kannud.

Innime ja lomad sõwad

Mulla rammust, lusti lõwad,

Kui on nende kõhjud täis;

Nenda ikka ilmas käis.

Summal wõtnud nenda seada,

Mis ka wõttab nenda jada,

Kunni ilma otsani,

Wiimse kōhto pāwani. —

Keik, mis ellab, hingab, ligub,

Keik, mis kaswab, tules ligub,

Keik, mis lendab, romab, ojub,

Ämblik ka, kes wõrko kojub,

Uinnud, lomad ihhus, werres,

Innime ja kallad merres:

Keik, mis ilmas on ehk olli,

Wõtko weessi, wõtko tulli

— Kuida meie silm siin naab —
 Wimalaks keik jo mullaks jaab;
 Nenda uhkus, au ja illo
 Kaub mapeält ni kui willo! —
 Kui sa saaksid kullast mägge,
 Sellet polleks siiski wägge,
 Mitte ühte taime kanda,
 Egga sulle leiba anda;
 Sest on kallim paljas muld,
 Kui se kulus hõbbe, kuld.
 Keik, mis kaswab, mulla pindas,
 Seisab järgest sures hindas:
 Maksab rahha, kallist kulda,
 Kes siis siin ei kidaks mulda? —
 Olgo kulda, olgo hõbbe,
 Polle leiba, — same tõbbe;
 Kuld on kuld ja jaab ka kullaks,
 Agga meie same mullaks! —
 Se on tõest selge tõssi,
 Et keik ilmaš lodud assi
 Sünnib, kaswab, iddaneb,
 Mullaks jälle maddaneb!

Taewa = tähhed.

Mõttele! innimesse fuggo
 Järge, keik ma = ilma luggo,
 Mis on olnud, mis sa naad,
 Kui sa ligud, seisma jaad,
 Dmma wasto rinda lö,

Ütle: Se on Issa tõ!
 Algmiisfest ma = ilmas nähti,
 Mitto tuhhat taewa = tähti
 Taewa lautusfe sees,
 Mis ka meie filma ees
 Paistwad kaugelt ni kui filmad;
 Agga need on keik ma = ilmad:
 Neil on ommad pirid, raiad,
 Neil on ommad aasta aiad:
 Neil on külma, neil on soja,
 Sedda keik on teinud Soja! —
 Nenda, kui süin ilma peäl,
 Woib ka luggu olla seäl;
 Agga need on kaugel meist,
 Et me' mitte ühte neist
 Ei woi selgest läbbi nähha,
 Mis seäl ellab, mis seäl tehha.
 Kas seäl hobbust, kas seäl weist
 Innimest ehk ühte teist
 Ellamas ehk ollemas,
 Puid ehk tuld on põllemas,
 Sedda ei sa meie teada,
 Mis seäl Jummal wõtnud seada. —
 Taewa lautus on suur,
 Et ma = ilmad, kui üks uur,
 Käiwad seäl sees päwad, ööd
 Omma lodud seätud teed:
 Muist on sured, muist on wäiksed,
 Muist on kuud ja muist on päiksed,
 Üks ei tunne seäl ka teist,
 Kaugel keik, kui meie neist!

Ahnufest.

Tulge kuulge ahne luggu,
 Ahne, se on kiskjat suggu:
 Ahne filmad tahtes waatwad,
 Ahned kurja tele saatwad.
 Ahnus sallib karmwalust,
 Ahnus, se teeb wallatust:
 Ahne pettab omma wenda,
 Ahne wõttab werre hinda;
 Ahne nalgab isfa, emma,
 Ahne põlgab nende sanna.
 Ahnus, se teeb tulli, rido,
 Ahnus sadab werre sũdo:
 Ahnus risub, ahnus tappab
 Ahnus teise omma wõttab:
 Ahne, se on sitke, tigge,
 Ahne al on raske ikke.
 Ahne risub warra, hilja,
 Ahne wõttab rahha, wilja:
 Ahne wõttab rided seljast,
 Ahne põlgab kehwa, nãljast:
 Ahne otõib omma kãssõ,
 Ahne tõõd ei ükski taõso.
 Ahne naerab teise kahjo,
 Ahne, se ei kũtta ahjo:
 Ahne nalgab omma ihho,
 Ahne korjab tule pihho:
 Ahne meel on ifka pahha,
 Ahne kiskusks põrgust rahha!
 Ahne tãidakõ merre pohja,

Ahne melet polle ohja,
 Ahne südda kiskub, kabbab,
 Ahne wargust ärra wabbab;
 Ahne ellab sama tojus,
 Ahne on üks hirmus lojus!
 Ahne agga: saaks ta rutto,
 Ahne siis ei karda patto.
 Ahnus risub teise maia,
 Ahne sööks ka omma roja!
 Ahnel on weel tuhhat wigga,
 Ahne tahhaks pitka igga:
 Ahne südda ikka paisus,
 Dlgo heäs ehk santis haisus!

Ahnusest.

Innimenne! mötle pärra,
 Mis so ello on siin ilmas,
 Sinna nouad wödrast warra,
 Ahnus seisab sinno silmas;
 Agga omma hinge warra
 Kautad se läbbi ärra.

Kui sa rägid, ikka ütled,
 Et sul nälg ja nappus kä,
 Ennamist se peäle mötled,
 Mis ei olle mitte hä:
 Nenda näikse ikka weel,
 Sinno fees se lihha-meel!

Mötle! kuidas surmas luggu,
 Kus keik sinnust mahha jääb?

Ahne = murre, tō ja teggo,
 Mis, kui iggäuks siin täab,
 Sinnust enne kidetud,
 Saab, kui mahha nidetud!

Kellele kül saab nüüd se,
 Mis sa ahnest kokko saatsid?
 Monne waese silma = wee
 Peäle saggest külmalta waatsid!
 Wõtsid, mis sa kätte said, —
 Pead jätma seddamaid!

Kule ahne! jätta sedda
 Ullearro warra noudmist,
 Surmas tulleb sinnul hädä,
 Kui need waesed tõstwad kaeb'mist,
 Kelle käest sa petnud warra;
 Hoia end, kui silmaterra!

Surem pat ei sünni ilmas,
 Ahnus on kui tapminne!
 Dle pallawas ehk külmas,
 Se peal' mõtle üksine:
 Waestele, kui jäggad head,
 Et siis usko kalliks pead.

Tännamatta meel.

Algmisest on Summal lonud
 Keik, mis meile tarwis läab,
 Enne meid keik ette tonud,
 Mis nüüd meie film siin näab:

Mäed ja orrud, kirowid, muld
 Kus sees kaswab hõbbe, kuld
 Leib ja leiwa kõrwane
 Siggib ma peäl rohkeste.

Oh! kui mõnni rummal õhfab,
 Et taal nappus, waesus kã,
 Meel on halle, südda lõhkeb
 Tuhja, fest et ta ei nõ,
 Mis se Eoja targast teind,
 Meie heaks on ette näind,
 Ja mis iggäuks siin täab,
 Et keif pärrast meite jääb.

Willi kaswab mullapindas,
 Kohhi kaswab heinamaal,
 Et nüüd rahwas maal ja liinas
 Toito sawad iggal a'al.
 Mia ello luggu kostab:
 Teine müüb ja teine ostab,
 Leibä sõwad mõllemad,
 Üllemad ja allamad.

Kellel polle ommal maad,
 Sedda toidab süiski Summal,
 Summal jaggab helded a'ad,
 Et saab leiba tark ja rummal.
 Muld ja Ma keif wäljaandwad,
 Mis keif sõwad, mis keif kandwad,
 Mis keif lomad üllal peab,
 Tark on se, kes sedda teab.

Lodud lomad.

Lomad keik on Isfast lodud,
 Nende toit on ette todud
 Enne, kui naad ilma tullid,
 Kunni ilma ellus ollid,
 Innime on moistlik loom,
 Lemma sõõk ja temma joom,
 On keik hea ja maksab palju,
 Tõ ja tarkus raske, waljo,
 Et ta enne ette teab,
 Mis on tarwis, murret peab:
 Kuida ennast, kuida lomad,
 Nende sõgid, nende jomad
 Walmistab ehk walmis teeb,
 Torelt ehk mis katlas keeb;
 Agga ikka üksi siis,
 Kui taal õige lodud wiis:
 Polle joobnud, rummal peast,
 Siis ta keik teeb wägga heast.
 Innimesed walmis tewad
 Keik, mis koddõ = lomad sõwad:
 Leikawad ehk niitwad mahha,
 Sõwad, müwad, sawad rahha.
 Agganad ja õlle = põhko,
 Lilled, rohhud täitwad kõhko,
 Kui neid kuiwalt kuni kanda,
 Neg aialt lomal' anda,
 — Kuida iggaüks jo teab —
 Mis keik lomad üllal peab.
 Kui on wilja, kui on jahho,

Aggan, ekkel, kuiwa pihho
 Tahho hulkas, siis on hea:
 Tehko nenda, kes ei tea! —
 Paljas põhk ehk paljas jahho,
 Need ei toida loma iho;
 Agga anna wähhä põhko,
 Tahho jure, ni kui ohto,
 Et ta puhtaks ärra sööb,
 Kül ta wimaks lusti lööb!
 Kül ta omma koorma weab,
 Kunnab, aastab, rammo peab;
 Üsso siis ja moišta mind,
 Loom ei jätta auko sind!

Rikkas ja waene.

Kuidas tulleb õige rikkus?
 Kus on üksi hool ja tarkus?
 Kas se on ta omma teggo?
 Summal andis sedda jaggo!

Keik, mis on, on Summal annud,
 Waest ja rikkast on ta pannud
 Seie ilma ellama,
 Kus naad peawad ollema.

Wata! nenda seadnud Loja:
 Päike paistab, annab soja,
 Põllud kastab wihma=pilli,
 Kaswab rikka, waese willi.

Rikkust ei woi ükski laita,
 Rikkas wõttab kehmat aita
 Sest, mis Summal tale annud;
 Kui ta sedda heldust tunnud!

Muido ei woi rikkust laita;
 Agga ahnust ei sa täita!
 Sedda on kül nähtud neist,
 Kuida ahne pettab teist.

Olgo warra, olgo hilja,
 Laenab waene wakka wilja,
 Siis on korter wina liggi,
 Kõsfiides taal touseb higgi.

Ahne wõttab wina wasto,
 Põtkab waese nälja-paasto,
 Kõsfiib: „kas so willi otsas
 Ärra sõdud, ammo metsas:

Tühhi kot sul kõlgub kaelas
 Wiin ja linnad kassi-paelas,
 Hulgud nenda mõda maad,
 Kust sa rasukesi saad:

Kui sa maksad koorma heino,
 Annan wakka wilja laeno,
 Süggise keik ärra tassud,
 Heinad, wilja, wilja kassud!

Muido ei woi minna anda
 Sa woid tühja kotti kanda:
 Kui sa nüüd kül kofko hoiad,
 Dtsi, kust sa wilja leiad!

Kõht on tühi, nälg on libbe,
 Hädda sunnib, keel on libbe,
 Tõutab ja annab palju,
 Süggise käib rikkas waljo

Mõda waese ukse sõudmas,
 Omma heino, wilja nõudmas,
 Mis küll waesel? waewa teeb;
 Rikkust koi ja rooste sõõb!

Kule, waene! mis sa kaebad,
 Maksa truist, mis sa laenad:
 Tõsa armust ellab lind,
 Rikkas aitab rõõmsast sind!

Olle rahhul.

Innime, kes sedda mõtleb,
 Et on raske ilma ello,
 Kui ta ühte puhko ütleb,
 Et ta murrel polle tullo,
 Ta ei tahha tehha tõõd,
 Muud, kui soiub päwad, õõd:
 Se ei mõtle mitte hääst,
 Rahho pudub temmal tõest.

Armas hing! oh olle rahhul,
 Olled ni, kui merres laew,
 Ilma tormi tule = mõrrul,
 Tõggaühhel omma waew:
 Talwel matwad lumme = tuisud,
 Sojal suil ka pahhad haisud,

Tggal pool jo Summal aitab,
Patto teeb, kes tedda laidab!

Armas hing! oh olle rahhul,
Mis so peäle Summal pannud,
Mis so hingel, mis so ihhul
Temma arm on heldest annud:
Dmmas murreš olle holaš,
Summal laiskust ärra kelas,
Pallu, hoia Temma pole,
Temma kannab so eest hole.

Armas hing! oh olle rahhul,
Siis on lota sinnul head,
Dn nüüd pudust sinno arrul,
Dlled se, kell' polle pead:
Dlled död ja päwad waemas,
Rahho polle maas ja taemas,
Ellus, kui ka surma sees,
Paljas hirm on sinno ees.

Armas hing! oh olle rahhul,
Mis sul on, mis tulleb ees,
Rahho saab ka sinno ihhul
Hingades seäl mulla sees:
Dlgo ellus rõõm ehk piin,
Siiski, kunnid ellad siin,
Aitab Summal maas ja wees,
Ellus, kui ka surma sees.

Armas hing! oh olle rahhul,
Kui sul pudub mõnda hääd,
Mis sa teisel, põrmul, pihhul
Rohkemalt ka ilmas naäd:

Urge olge sinno meel
 Kadde selle ello teel,
 Et ei leita palki filmast,
 Kui sa lahkud siit ma-ilmast!

Wennad ja õed.

Wennad, õed, kes leppimatta
 Siin ma-ilmast ellavad,
 Pühha = kirja õppimatta,
 Bihhas, waenus põllewad:
 Ei need riuft ial wässi,
 Sandist käib ka nende käsfi,
 Keige nende ello aia;
 Rahho põlw on neile waia!

Wennad, õed ma-ilmast mōrrus,
 Saggedast ei leppi siin,
 Waid on kiskja loma arrus,
 Maggus nende eest on wiin,
 Mis keif nende meled pōrab,
 Leppimattaks ümber kerab,
 Et naad siis ka targast peast,
 Saggedast ei leppi heast.

Wennad! õed! oh tulge liggi,
 Urge olge rummalad,
 Kumb teist esmalt rido teggi,
 Pallugo se Summalat
 Demma hoiab iggameest
 Siis ka pahha mele eest:

Teie kitusfeks ja auuks,
 On Ta kohhe heaks nouks.

Wennad! öed! oh wõtke kätte,
 Summal aitab iggawest,
 Teine joudkq teise ette
 Leppima siin süddamest.
 Magguš on üks rahho ello,
 Innimeste au ja illo,
 — Olgo suur ehk olgo wäike —
 Paistab rõõmsast, ni kui päike!

Ello luggo.

Kewwade, kui maad ja järwed
 Peaswad talwe kätte alt,
 Kohhe nähha jõe peäl parwed
 Wessi wolab wäggiwalt.
 Kannab parwe seie tenna,
 Kus se kaupmees kauba müüb
 Olgo siin ehk sure liinna
 Ja ka wodra piri wiib
 Wodrad, sõbrad, naabrid, tutwad
 Rõõmsast temma wasto rut'wad.

Paljaks lõwad mulla = nukkad
 Tam ning lõhmus lehtega
 Haljaks Ma ja metsa = tukkad,
 Illo, au ning ehtega.
 Rahwas sõitwad male liinast

Waatma Tšsa helduse,
Mis saab rõmo mulla = pinnast
Päike tõusnud kõrgese
Tšgal pool on illo teäl,
Orgus kui ka mäe peäl.

Taewa al on linno = kışsa
Omma Lojat kites seäl,
Maas ja puus naad tewad pešsa,
Tšgaühhel omma heäl.
Rohho taimed mulla = sängis
Ehhitawad maarja maad
Omma lodud seätud mängis
Kiitwad Loja helded a'ad:
Rõmo näitab rohho taim,
Rõmo tundko meie waim!

Põllomees, kes aega widad,
Wõtta hoolfast toimeta
Ommad armsad põllo-riistad:
Äkked, adrad harri ka,
Et nüüd wäljal ditswad õllud,
Harri siis ka omma maad
Küllü ning ka künna põllud
Aegfast, et sa kasso saad,
Kül siis orras tõuseb ülles,
Kaswab ni kui emma sülles.

Kui nüüd külli walmis sanud,
Kessa = künd ka lõppetud,
Sõnnik laudast wälja nõutud
Lautud ja künnetud:
Ei siis enam aega wita,

Waid se wanna wisi peäl
 Tulleb pea heina nita,
 Pea seiswad kuhjad seäl:
 Annab Summal head a'ad,
 Kaswawad ka heinamaad.

Mees kül heina-kaardes sduab,
 Rokko wiib, mis kätte saab,
 Nenda rukki kätte jouab,
 Perremeest siis takka a'ab.
 Se nüüd jättab heina mahha,
 Ruttab urgist urkise,
 Runni keik on leigatud,
 Seutud ja foggutud.

Polle nüüd weel nalja luggu,
 Paljo tarwis tehha weel,
 Ddra-leikus, kulli-teggo
 Tullemas on alles eel.
 Siiski need ka walmis sawad
 Ühhe teise järrele,
 Wimaš joudwad rõmo päwad
 Tulla keige perrele,
 Rui naad selle päwa näinud,
 Et naad tõdd on walmis teinud.

Olge rõõmsad, rahwa suggu!
 Olge rahhul päwad, dõd,
 Olgo waikne teie luggu,
 Olge hoolsad, tehke tõdd.
 Olgo kassin teie ello,
 Olge puhtad süddames,
 Olgo rõõm ehk olgo wallo,
 Olgo, mis on igganes:

Dlge agga ikka rahhul,
Dlgo kúl, ehk pudust ihhul.

Langenud poeg.

Üks ainik poeg, kel emma lefk,
Se jättis emma mahha,
Sest armastusse neljas kásk
Ja melest olli pahha.

Ja kõndis, hulkus mõda maad
Ja teggi saggest kurja,
Mis jubba turis monned a'ad
Ning tahtis minna nurja.

Waat! korralt árkas temma meel,
Et súddames taal wallo
Ja mõtles: „Ellaks emma weel,
Ma rõmustaks ta ello!”

Ja nenda ruttés tulli ta,
Siis kahjatsenas meles,
Ning langes emma rinda ka,
Kus filmist wessi keerles:

„Dh Summal olgo kidetud!”
Ja essimenne fanna,
„Keik kurjus on nüüd woidetud,
Dh emma! armas emma!”

„Ma nuttes kástan sinno káed,
Mis mind on súlles kannud;
Mull' armastust, kui tulle-sáád,
Dn Summal jálle annud!”

„Pat pettis mind kül libbedast,
Sest tundis südda külma,
Nüüd kahjatsen ma kibbedast,
Sind armastan, kui silma!“

„Mind õnnistago sinno käed
Ja anna mulle andeks!
Kül jälle minnust rõmo naad,
Ma muido saaksin wandeks!“

Se emma ei saand fanna suust,
Sest halledus ja rõõm
Käis läbbi temma lihhasst, luust
Ning olli paljas arm.

Ja tännaõ omma Summalat,
Et poeg ta jure rut'nud,
Kes kumad silma-pisfarad,
Ja pärrast olli nutnud!

Oh pojad! tütreid! astuge
Ka, wannematte liggi,
Õn sellele, — oh uskuge —
Kes teeb, kui temma teggi!

Wõtke rõõmsa melega
Laulda ning ka luggeda
Sedda head õppetust,
Patto-hädda lõppetust,
Mis ka selle kirja sees
Lahti seisab teie ees! —

